Ч. 15. (9.846) Львів, неділя 17. вересня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XL.

ДІЛО

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. — Конто почт. щад. 143.322. — Адреса тел.: „Діло—Львів“. — Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. — Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА Місячно в краю 2000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 300 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 2.500 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 80 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: ФЕДЬ ФЕДОРЦІВ.

Львів, 16. вересня 1922.

В нетрах і трясовинню.

Теперішній польський кабінет з упертістю, прикметною одному чотироножному сотворінню, форсує тзв. воєвідську автономію для Сх. Галичини. З титулу мандату, яким часово наділила Польщу Найвища Рада Мира в червні 1919 р., польські чинники витягають односторонні заключення, противні волі більшости великих держав Антанти, а найважнійше! — противні збірній волі усього галицько-українського народу. Є наївні люде, є хоробливі люнатики, яким здається, що можна силою і насильством, підступом і террором, багнетом і тюрмою, а вкінці міражем миски з отруйною сочевицею примусити народ до відступства від своїх природних прав, від своїх простолінійних змагань. Ці політичні сновиди, що з гороїжною міною нехтують право нації, котре дало державне життя Польщі, ще розчаруються. Може бути, що колись наступить просвітління і в їхніх оброслих жиром шовінізму й імперіялізму мозках. Та мабуть буде за пізно. Український народ кріваво записує в своїх серцях сучасне лихоліття, в народі складаються пісні про сучасну недолю, а одночасно міцніє воля всього вагалу не датися на поталу ворога.

Орган п. Новака („Час“) містить передовицю „Справа Східної Галичини“, в котрій оповіщує з одного боку з радістю, що перший етап окайданення Східної Галичини закінчений а з другого боку сумні гороскопи висловлює що до другої стадії. На думку „Часу“ перший етап замикається виробленням проєкту воєвідської автономії при співділанню тзв. експертів, і засягненню опінії урядів Англії, Франції й Італії. Друга стадія це переведення цього ганебного проєкту через сойм і його комісії.

Орган п. Новака обманює себе прихильними відомостями з заграниці, а на потвердження дипльоматичних успіхів, приводить: 1) що теперішний міністер закордонних справ п. Нарутовіч предложив проєкт самоуправи міністерствам в Парижі, Льондоні і Римі і 2) що з польських посольств в західних столицях надійшли відомости про правдоподібне становище коаліційних урядів. Це правдоподібне становище настроює „Час“ на сконстатування, „що стан річей за границею не є кепський“, бо „всі три правительства приняли проєкт самоуправи для трьох воєвідств до відомости і заповіли зголошення своїх уваг в тій справі“.

Думаємо, що нічого нового не сталося. Такий самий проєкт предкладав вже і п. Скірмунт. Хібаж не вибирався він по Сх. Галичину, — як по золоте руно — до Парижа й Льондону, хіба не просив держави Антанти о затвердження ризького договору? І що з того? Таж навіть „Час“ признає, що „відповідні спроби, як нпр. спроба п. Скірмунта, інсценізована перед і підчас генуенської конференції — скінчилася нічим“. Такий вислід пояснює собі „Час“ тим, що „з Англії надходять безнастанні наклікування о видання „статуту“, а навіть найприхильнійша нам Франція не затаіла в своїй відповіди, що мусимо передтим (тзн. перед признанням польської суверенности над Сх. Галичиною) увійти на шлях надання самоуправи трьом воєвідствам“. Певно, говорячі про воєвідства, мається на думці створені Польщею на території Сх. Галичини з влученням частини польської державної области три польські адміністраційні губернії. Але чи великі держави Антанти мають на думці — навіть беручи за вірні інформації „Часу“ — Сх. Галичину, окрему правно-державну одиницю з визначеними тимчасово границями, чи якраз „три воєвідства“? Таким чином поруч провокаційного терміну „Всходня Малопольска“ маємо нове означення Сх. Галичини — „три воєвідства“. Дальше беручи за вірне домагання Англії в справі „статуту“, хоч власне Льойд Джордж відкинув статут для Сх. Галичини, який хотіла накинути Антанта, а не Польща, то чи ця ганебна воєвідська автономія є якимсь статутом. Чи це не є насміх і кпини з великих держав, колиб навіть приняти правдомовність „Часу“, в що ми вповні сумніваємося.

Польська політика, змагаючи початково до мілітарного опанування Сх. Галичини, опісля адміністраційного, а тепер, бажаючи правно перевести захват нашої країни, раз-пораз губиться в нетрах і грязне в трясовинню. Всемогуча Англія, правна посідачка Ірляндії, мала тільки один вихід з ситуації: сповнити волю більшости ірляндського населення. А Польща, втиснена між російсько-німецькі кліщі, розхитана політично, здавлена економічно, безпомічна фінансово, нехтує волю величезно більшости східно-галицького населення, не будучи навіть правним посідачем Сх. Галичини. В якійсь хоробливій обмежености польські державні мужі рахуються в першу чергу з волею своїх Ульстерців, а опісля запобігають ласки великих держав Антанти, обдурюючи себе і їх. Галицько-український народ, котрий є державною нацією, не згодиться на ніяку иншу розвязку, як тільки таку, яка збереже і змiцнить його державні права. Колиб навіть держави Антанти з легким серцем і не здаючи собі справи з негативної далекосяглости евентуальної польської розвязки, згодилися на польську воєвідську автономію, то на це ніколи не згодиться український народ. Величезна більшість східно-галицького населення через своє легальне заступництво предложила державам Антанти проєкт до вирішення східно-галицької проблеми. Є то єдиний шлях до мира, до добрих сусідських відносин, до пошанування прав кождої національної групи.

Справа Східної Галичини.

Голоси чеської преси.

„Прагер Тагблятт“ з дня 5. ц. м. приносить вступну статтю про східно-галицьку справу. Автор зовсім правильно і основно представляє міжнародний стан східно-галицького питання та зазначує, що питання се не вирішила антанта досі з двох причин: раз тому, що Україна є на разі під большевицькою владою, а відтак тому, що Франція попирає консеквентно і дуже виразно імперіялістичну політику Польщі на Сході. Натомісць — по думці автора — Англія, а „може й Італія“ є рішучо тому противні, щоби Східна Галичина остала при Польщі.

Моравско-Слезскі Деннік — берненські „Лідове Новіни“ і всі головні дневники чеські в Празі приносять комунікат „Пресового Відділу Представництва ЗУНР в Празі“ про рішення „українсько-народних партій та міжпартійного союзу в справі виборів до варшавського сойму. Комунікат підкреслює, що рішення бойкотовання польських виборів запали всюди одноголосно, та що й українська соціяльна демократія, яка вправді до бльоку національних сторонництв не приступила, але в справах національних іде з цілим національним фронтом солідарно, занимає теж саме негативне становище. Вкінці зазначено в комунікаті, що по мисли сан-жерменського договору, договору в Севр та вирішень Союза Народів Східна Галичина лежить поза границями польської держави та що Польщі уділено мандат виключно до хвилевої мілітарної окупації Східної Галичини. Тому і Польща не має права розписувати виборів в сім краю. Що до становища Жидів, то західно-українська Республика була першою державою, яка в своїй конституції з дня 19. жовтня 1918. р. визнала Жидів, як самостійну націю і тому ожидається в кругах українських, що і Жиди не возьмуть участи в виборах до польського сойму.

Велика Україна.

Чеська преса про Вел. Україну.

„Час“ з дня 7. вересня приносить інтересну статтю генерального секретаря чеської організації для господарської помочі Росії та Україні, Гаврила Чапа, про економічні відносини на Радянській Україні. При тім покликується на статтю, яка в тій же самій справі появилася в берлінській „Дайтше Альґемайне Цайтунг“ з дня 16. серпня ц. р. — Україна далеко швидше підноситься економічно після війни, чим Велико Росія. Так приміром Україна в вересни 1921. р. виказала збір на 26 мільонів пудів збіжа та пащі, тоді коли на решту бувшої европейської Росії випадає тільки 8,940.000 пудів. Добування вугля в донській области теж поступило на перед — так в вересни 1921. р. видобуто там 18,440.000 пудів, а вже в жовтни видобуто 24,974.000 пудів. Автор розказує відтак про велике значіння українських кооперативів, яких є 18.111 з сім і чверть мільонів членів, злучених в т. зв. „Вукоспілка“, а які функціонують дуже справно і побіч держави є головними організаторами економічними на Україні. Що до правительства, то воно потворило великі трести в ціли піднесення великого промислу; з окрема зорганізовано такі трести для промислу цукрового, залізничого, хемічного, рільничих знарядів та паперу, — сей послідний під назвою „Укрбумст“ має свій осідок в Одесі та в Харкові. Вкінці звертає автор увагу на це, що Чехи, а навіть Німці занедбали в час забратися до торговлі та господарської відбудови на Україні. Так приміром Англія в році 1921. імпортувала 3/4 цілого довозу на Україну тоді, коли на Німеччину з того довозу припало тільки 4 процент. Автор, який ще з трома делегатами організації обїхав сам цілу Україну, взиває чеських промисловців і торговельників, щоби як найшвидше забралися до фінансової, а й моральної допомоги Україні, де будуть приняті симпатичнійше, як всі другі народи, бо Чехи поїдуть на Україну не на те, щоби її знищити і використати, але щоби справді помогти славянському братови.

Підкарпатська Україна.

З життя духовенства.

Чеський орган „Час“ поміщує довшу статтю про положення греко-кат. духовенства на Закарпатській Україні. Положення духовенства стало доволі тяжке з тої пори, як чеський уряд скасував т. з. „коблини“ то є роботизни парохіян в користь парохів. Скасовання коблин позбавило духовенство головного жерела доходів. Автор обстоює думку, що уряд повинен замісць „коблин“ призначити священикам сталу місячну платню. Селяне добровільно на роботи не йдуть, а Мадяри використовують критичне положення духовенства для мадярофільської агітації.

Збори соціялістичних організацій.

„Право Ліду“ подає звіт із зборів соціял демократичних організацій Закарпатської України. У зїзді взяли участь Українці, Чехи і Мадяри. Всіх учасників було 70. Предсідником зїзду вибрано Якова Остапчука. В резолюціях, українські соціял-демократичні організації стоять на становищі приналежности Закарп. України до Чехо-

словаччини. Дотичний уступ резолюції звучить так: „Прилучення Закарпатської України до Чехословаччини мировими договорами приймає партія до відома, уважаючи той стан за гарантію політичного, економічного та культурного розвитку краю і народу. Партія відкидає всі наміри, що змагають до ослаблення або усунення союза і буде всіми способами стреміти до того, щоби чехословацька республика була в тім забезпечена.

В дальшій частині резолюції викazується на постепенне організовання Закарпатської України як автономної провінції на основах децентралізації.

В резолюціях відбивається закулісова робота Остапчука, який заключив умову з чехословацькими соціялістами в Празі, на основі якої українські соціялістичні організації увійшли в склад загальної організації на цілу Чехословаччину.

З Волині.

Передвиборча акція.

В м. Горохові зорганізувався український повітовий виборчий комітет, який розпочав виборчу кампанію. Комітетом випущено виборчу відозву. Сьогого вересня ним організований селянський зїзд, присвячений справі виборів. Слідуючий селянський зїзд має відбутись сімнадцятого вересня.

Польські загрози.

В своїй виборчій акції представникам українського виборчого комітету доводиться зустрічатись з безпосередними загрозами з боку представників польських партій. В Луцьку представник „rad ludow ch" в розмові з представником українського виборчого комітету дуже рішучо й твердо заявив, що в тім разі, коли комітет не спинить своєї акції, йому „będzie źle".

Укладання списів виборців.

На Волині закінчується складання списів виборців. В списки включаються всі Поляки, багато з виборців инших національностей не записється до них ніби зза браку „obywatelstwa". На селах буває звичайно так, що у списки не попадають учитель й священник, хоч являлись вони місцевими людьми, які родились й виросли на Волині.

Союз Народів.

Справа меншостей.

Дня 14. ц. м. відбулося в Женеві засідання окремої політичної підкомісії для розгляду проєкту Мюрея в справі охорони меншостей. Підкомісії проводить представник Італії Шяльоя. В засіданню взяли участь Ашкеназі, Пішер, Радев, Йованович і Мотта. На предложення Шяльої і Ашкеназі прийнято нову редакцію проєкту, який передано підкомісії. В новій редакції порeдбачується можливість відклику до гаського трибуналу на випадок неполагодження справи Союзом Народів. Проєкт передбачує вислання на місце окремих представників Союзу для розгляду можливих непорозумінь між інтересованими державами і меншостями. На всякий випадок, представники Союзу не булиб постійними, а вислання їх залежало би в першу чергу від згоди інтересованих урядів.

Видатки Союзу Народів.

З Женеви доносять, що І. Комісія радила 13. ц. м. над видатками Союзу, які виносять більш чим 20 мілїонів франків.

Зміна австро-угорської границі.

З Женеви доносять, що Рада Союзу Народів приняла до відома звіт Гіманса в предметі предложень що торкають зміни австро-угорської границі.

Редукція гонорарів для членів постійного трибуналу.

Пат. доносить, що IV. комісія Союзу Народів прийняла ононі проєкт в справі редукції висоти гонорарів для суддів постійного міжнародного трибуналу. V. Комісія продовжувала наради над справою есперанта. На предложення Абрамовича і Прівата рішено запросити сенатора Рейнольда як референта есперанта.

Справа Угорщини.

З Женеви доносять, що справа допущення Угорщини до Союза Народів буде рішена на черговім засіданню Союзу.

Грецько-турецька війна.

Голоси болгарської преси.

Болгарська преса обговорює широко катастрофу Греції і ситуацію яку спричинила побіда Кемалістів. „Победа" пише, що справа будучого устрою Тракії має для Болгарії велике значіння. Денник надіється, що кемалісти побідивши окончно, не змінять свойого дотеперішнього становища і утворять з Тракії автономну державу. „Дневнік" нагадує слова Мустафи-Кемаля паші мовляв турецька армія не може заперестати своїх операцій так довго, доки грецькі війська не залишуть території Тракії. Демократичний орган „Препорец" питається, що станеться з Тракією, де ходить у великій мірі о інтереси Болгарії. Денник підчеркує, що Болгарія не візьме вправді активної участи у розвязці цего питання, однак все таки новий договір, повинен забезпечити Болгарії доступ до Егейського моря. Ліберальний денник „Незавісімост" стверджує, що акція кемалістів є нарушенням обмежень, які накинув мировий договір. Договір в Севр і те все, що з ним вяжеться, вже не істнує, а справа Тракії остає в руках великодержав, які в цей спосіб одержали законне жерело для усунення можливих непорозумінь на Близькому Сході.

Соціялістичний „Народ" думає, що на полі боротьби в Малій Азії протиставились собі дві засади, а за турецькою побідою і кровавим пораженням Греції треба доглянути суперництва двох великодержав, які боряться за перевагу своїх впливів на Сході. Півофіціяльне „Echo de Bulgarie" заявляє, що публична опінія Болгарії надіється, що конференції, які займуться розвязкою справ Сходу, узглядинять дійсні інтереси Болгарії та забезпечать її доступ до Егейського моря, що було обіцяне ще перед 3 роками.

Проти севрського договору.

Аг. Райтера доносить з Цaргороду: На думку міродатних кругів, севрський договір не може бути підставою для загального управильнення спірних питань між Европою і Туреччиною.

Справа Малої Азії на Раді Союза Народів.

„Таймс" подає з міродатних кругів, що Англія бажає собі управильнення справи Малої Азії Союзом Народів. В цей спосіб справа проливів, східної Тракії і болгарського доступу до Егейського моря буде застережена для цих держав, що підписали севрський договір.

В Смирні спокій.

Аг. Райтера доносить, що в Смирні панує цілковитий спокій. Турецька влада видала зарядження, щоби відіслати назад збігців, які розбрились в околиці Смирни. Привернено також залізничий рух між Смирною і Ушаком.

Престіж Англії в небезпеці.

„Дейлі Мейл" доносить з Царгороду, що в останніх часах престіж Англії потерпів на своїй силі не тільки серед Турків, але також на цілому Сході. Турки звертаються проти Греції, але вважають її як знаряддя Англії. На думку політичних царгородських кругів, Англія буде мусіла уступити супроти турецьких домагань, які є поперті мілітарною силою. Англія мусить рахуватися зі своїми інтересами в Мезопотамії і Індії.

Пожежа в Смирні.

„Н. Фр. Пр." доносить з Риму, що італійські кораблі прислали зі Смирни радіо, в якім повідомляють про величезну пожежу в Смирні. Італійський уряд вислав з Неаполя корабель з ліками й поживою. „Джорнале д' Італія" пише, що пожежу викликали самі кемалісти з пімсти за грецькі злочини в Карагіссар. Місто горить дальше. Кораблі мусіли віддалитися від пристані, щоби не впасти також жертвою пожежі.

„Передвиборчі" Збори.

Наше громадянство є обовязане використати передвиборчий час, то є час до дня виборів, в ціли скликання якнайчисленнійших передвиборчих зборів мимо цього, що ми участи в виборах не беремо.

Можна скликувати збори також на основі §. 2. о зборах з 15. листопада 1867 року В. З. Д. 135 як довірочні збори в розумінню того закона.

Того рода збори мають добрі сторони за собою, одначе скликуючі збори, зглядно президія зборів

КЛИМ ПОЛІЩУК.

„ОТАМАН ЗЕЛЕНИЙ"

на старинську української критики.

(Докінчення.)

Часто буває, коли менше сидить у хаті і плаче то друге, не дивлючись ні на яку погоду, стоїть аж за ворітьми і чекає...

„Червоні листочки в полукіпках?" — Хто їх не знає? — Сам дві неділі не ночував через них у дома, коли були спалені, подаровані мені добрими людьми книжки, а в тім і „Кобзарь", який перший раз попав у хату і був для мене більш, ніж „підручним". Про цей факт у свій час (вкінці 1906 р.) писала газета „Волынь" в замітці — „Прости имъ, Господи! Невѣдають бо, что творять".

І пісня моєї матері, що витискала з дитячих очей сльози перед тим, як піти в „світ білий" для шановного критика є не що инше, як „тренді бренді". Більше він не хотів нічого ні бачити, ні знати, а так, як „не в силі це все зробити", то вирішив відіслати читача до самих творів. Туди-ж відсилаю його і я. Отже: сторінки, помічені критиком, які мають в собі завіряти мою страшну „безоглядність":

Стор. 6, 8 і 9-та: сторінки мого власного дитячого життя в зимній і голодній хаті, коли єдиною утіхою була сумна пісня матері: „Ой, гай, мати! Ой, гай, мати! Ой, гай зелененький! Помандрував з Краснополя хлопець молоденький!"... — В 14 літ свого життя, з 75 срібними копійками з кешені помандрував до далекого Петербургу учитися...

Стор. 2-та: Географічний опис Трипілля й околиці; родинне життя (моє) Данила.

Стор. 14-та: Також автобіографічне.

Стор. 15-та: Та сама японська війна і „червоненькі листочки", про що вище.

„Журо моя, журо", — улюблена пісня серед „мужви" галицької армії і повстанців.

Ніякої схожости між Онуфрієнком та Колесніковим нема вже тільки через те, що Колесніков учив Сашу, а Онуфрієнко сам учився від Данила. Рівнож не відповідає дійсности „анальогія", яку наводить Білецький, що до „прогулки" Саші із Колесніковим. Після того, як у селі побував „карательний отряд" і на чеку зостався піп, Данило з Онуфрієнком инакше не могли говорити, як на самоті, в лісі.

Та все це має в собі стількиж критичної правди, як і вказівки на 2, 3, 6, 9 і 10-й розділи другої частини, які, начеб то є „запозиченими" в Андреєва. Отже:

2-й розділ: написано мною на підставі участника „Канівської облоги" О. Грудницького, розстріляного большевиками по „Чупринківському списку". „Переяславський дяк" не був розстріляний і спричинився до погрому Зеленого, наслідком чого, акція коло Уманя зросла тільки завдяки повстанню Велико-Половецької волости.

3-й розділ: „Ой, гаю мій, гаю" нічого спільного з „Рябінушкою" також не має. Співав співець-гітарист, бувший артист, якого знав весь Київ, коли він співав на Хрещатику, та Фундуклієвській. Високий, стрункий, в синьому сурдуті, з гордим лицем і сивим волоссям сліпий музикант-співець нагадував собою пророка. В 1919 р. двічі сидів у „чека" за виконання українського національного гимну.

6-й розд.: „Тов. Маруся" і „Фома Невірний" не можуть мати нічого спільного вже тільки через те, що майже вся картина зустрічі Марусі із Зеленим побудована на основі звичайної газетної дописи до тижневника „Сел. Громада" у Винниці.

Рівнож хибне порівнання з якоюсь „зневірою" у „шайці" Жегульова. Серед Зеленовців цього не було ніколи. Симпатії до нього були безмежні і то не тільки серед своїх побратимів, але й усього селянства. Про це свідчать Л. Че—ко і М. Капустянський*). „Ватага Зеленовців" зберегла свою єдність навіть після смерти Зеленого і ще весною 1920 р., уявляла собою організовану цілість.

9-й розд.: склався далеко не наслідуванню розділу Андреєва „Пробужденіе", а на підставі фактів і загального настрою серед українського вояцтва, яке мало місце в осени 1919 р., під час Старокостянтинівської та Любарської трагедій, що спричинилося з одного боку до переходу Галицької армії до Денікіна, а з другого — до умови Петлюри з Поляками**).

10-й, останній розділ „Неминуче останнє", який Білецький прирівнює до Андреєвської „Смерти Жегулева", не тільки — що із „Жегулевим", але й самим „Зеленим" не мав нічого спільного. Початок цього розділу, як і „сповідь Зеленого", були написані далеко ранійш, ніж писався сам роман. Це є окремі фрагменти, пізнійше сполучені в одно ціле, яко останній розділ роману. Зелений мій змагається до останнього і вмирає в оточенню свого товариства з вірою в свою перемогу, в той час, наскільки і

*) Л. Че—ко: „Подорожні вражіння". „Визволення", 1921 р., ч. 5—8, Львів. М. Капустянський: „Похід української армії на Київ-Одесу в 1919 р.". Часть III. Стор. 103.

**) „Альманах". Літ.-військ. журнал ч. 1. Липень 1921 р. — Табор Олександрів. Вид. культ.-осв. від. шт. 4 київськ. дивізії.

мае знати індівідуально всіх запрошених (назвиско, стан, заняття).

На основі §. 12 згаданого закона вільно політичним властям на збори, скликані після §. 2 вислати свого відпоручника, який мае дістати на зборах відповідне місце, а дальше мае право провірити, чи всі особи, присутні на зборах, є особисто знані президії зборів, жадати інформацій дотично вческодавців і бесідників.

Виборчі збори є виняті з під закона о зборах виразною постановою §. 4 закона о зборах.

Вони є спеціяльно упривілейовані. Виборчі збори можуть бути скликувані без індивідуальних запрошень, і коли вони відбуваються в часі розписання виборів, а не під вільним небом, є виняті з під закона о зборах.

До виборчих зборів відносяться також виразні постанови польського закона про свободу передвиборчих зборів з 5. серпня 1922 р. В. З. П. ч. 66, поз. 594.

На підставі цього закона всі збори, скликувані виборцями, зглядно кандидатами на послів в часі виборчім, не потребують позволення адміністраційних властей, а о зборах в замкненім льокалі не треба повідомляти зовсім політичні власти.

Лише збори скликувані під голим небом або на дорогах мають бути зголошувані на 24 години перед політичною властю першої інстанції, а політичні власти мають скликуючим посвідчити негайно зголошення зборів.

Постанова §. 5. повисшого закона каже виразно: отсей закон не вяже зовсім зборів в замкнених льокалях, причім подвіря і огородець, які становлять органічну замкнену цілість з будинком, уважається за льокаль замкнений.

Супроти виразної постанови §. 12. закона о зборах з 15. листопада 1867 р. В. З. Д. 135 на передвиборчих зборах в замкнених льокалях не є допускаема участь політичних органів (т. зв. інтервенція).

Ця виразна постанова є стверджена розпорядком Міністерства Справедливости з 20. квітня 1863 р. і оречениям Державного Трибуналу в 17. січня 1835 р. ч. 14. Постанова §. 5. польського закона о передвиборчих зборах є того рода, що іде дальше поза обовязуючий австрійський закон о зборах, бо постановляє, що передвиборчі збори не можуть бути, коли вони відбуваються в замкнених льокалях, нічим вязані. Можуть вони відбутися в кождім часі і в кождім льокалі як це подобається виборцям.

Політична власть не мае отже права посилати на передвиборчі збори в замкнених льокалях своїх відпоручників, а може найвище в розумінню австрійського закона про збори пояснювати собі, що їй вільно висилати відпоручників в ціли сконстатовання, чи передвиборчі збори є зложені тільки з виборців. В такім случаю в практиці належить від відпоручника політичної власти все зажадати легітимації, а після виказання тоїж, перервати збори, а коли цей відпоручник в поліційних цілях перегляне присутних, належить завізвати його, щоби опустив збори. Колиб відпоручник політичної власти не хотів видалитися зі зборів, належить на знак протесту збори замкнути.

Такий відпоручник мае все право слушно чи неслушно збори розвязати, а на таке зарядження є лише дорога жалоби, евентуально карного донесення.

На збори під голим небом треба все мати на основі польського закона про передвиборчі збори посвідчення політичної власти І. інстанції, які зголошується, як ми вже вище заподали.

На такі збори мае все право прибути представник політичної власти і бути на цілих зборах.

Відпоручників на збори мае право висилати лише політична власть І. інстанції, отже такий делегат муситься з правила виказати у нас уповажненням старости.

В ніякім випадку не мае права поліція з власної пильности брати участи на зборах без уповноважнення політичної власти і то не лише на зборах в замкнених льокалях, але також під голим небом.

Закон говорить виразно, що лише в грізних випадках мае право делегувати і инша власть представника на збори.

Державна поліція не є властю в розумінню закона, отже на селах моглаб брати участь без уповажнення староства лише за уповажненням начальника громади (§. 16 і §. 17 о зборах).

На тім місци треба підчеркнути також те, що в розумінню §. 1. польського закона про передвиборчі збори, на передвиборчих зборах не мусить бути присутним кандидат на посла, але такі збори можуть відбуватися при участи тільки самих управнених до вибору.

У нас є це дуже важним, бо ніхто з української суспільности, як довго не заявив польського горожанства, не може бути кандидатом на посла, а що таких кандидатів не буде, мимо цього передвиборчі збори зможуть відбуватися аж до дня відбуття виборів.

Коли би хтонебудь хотів ударемнити передвиборчі збори (отже на пр. державна поліція) або мимо завізвання президії зборів безправно брав участь в зборах, на того треба зараз робити карне донесення в розумінню §. 15 і 16. закона з 28. січня 1907 року В. З. Д. ч. 18 в першім случаю до повітових судів, а в другім випадку до політичних властей.

Висловлювання думок на зборах, що до участи або небрання участи в виборах без виконування примусу, приміром погрозами і т. п. не є каригідним по думці закона з 28. січня 1907 р. В. З. Д. ч. 18.

Польський закон не накладає виборчого примусу, отже висловлювання думок в напрямі небрання участи в виборах, не може бути каригідним, бо це противилося би основному законови про свободу думки.

Зі всіх передвиборчих зборів є обовязана президія переслати резолюції своїм партійним зарядам, а заряди перешлють їх в відповідне місце.

Д-р В. Л.

Совітська Росія.

Голод на Україні.

Центральний комітет допомоги голодним в Росії повідомляє з Женеви, що голод на Україні не припиняється, а навпаки продовжується в дуже серіозних розмірах. Допомога, що переводиться, безсильна перед розмірами лиха Представник Нансена в Харкові телеграфує, що на випадок недостачі харчових транспортів, зачинення 220 харчових пунктів, на яких годують 95 тисяч чоловік, являється неминучим. (Рпр.).

Повстання на Україні.

„Голос Росії“ повідомляє, що гогова українського Виконкому Пйотровський повідомив Москву про серіозні розрухи, які почались на Харківщині в звязку з стяганням продподатку. В деяких селах красноармійці стріляли в селян. Кілька большевицьких продовольчих комісарів забито і ранено селянами.

Новий процес.

„Русспрес“ сповіщає, що в Києві роспочатий большевиками новий український процес. На лаві підсудних шістнадцять чоловік на чолі з полк. Олексієвим. Підсудних обвинувачується у тому, що провадили шпіонаж на користь Петлюри.

Скорочення залізничого руху.

З Харкова повідомляють, що запас вугля на залізницях України вичерпується. Сподіваються скорочення залізничого руху на 50 прц. (Русспр.)

Положення в Криму.

Прибуваючі з Севастополя повідомляють, що не зважаючи на захоплення большевиками кількох організацій „зелених“ діяльність їх в Криму не припинилась. Зелені час від часу роблять наскоки на Алупку і Ялту й держать в своїх руках шосу між Ялтою і Севастополем. В околиці Сімферополя працюють два загони зелених. Татарська людність допомагає й переховує зелених. (Русспр.)

Совітська Україна і Німеччина.

Український совіт народних комісарів затвердив склад комісії по вирібці торговельного договору між Німеччиною і совітською Україною.

Денаціоналізація будинків.

В Харкові на протязі шости останніх тижднів подано 3500 прохань про денаціоналізацію будинків, з них задоволено більш, як 2000 проханнів.

Безробіття на Україні.

В звязку з промисловою кризою на Україні значно зросла кількість безробітних. По офіціяльним даним число безробітних виносить сто тисяч, в дійсности їх значно більше.

З'їзд червоних журналістів.

В Москві закінчився зїзд червоних журналістів. З докладом про становище совітської преси виступив Інгулов, який сказав, що совітська преса якостно тепер значно поліпшилась. Зате на економічному стані преси дуже важко відбився новий економічний курс, особливо в провінції. Скрізь помічається скорочення видання газет. В січні 1922

пригадую „Смерть Жегулева“, — він зостався сам, блукав по вулиці коло своєї хати, затуживши за „родинним огнищем“, потім його зловили, потім повісили на традиційній московській „перекладині“, а ще потім у нього було синє лице, висів язик, крякали ворони, а мати зосталася при думці, що він поїхав у Америку.

Все це аж до трафаретного звичайне не тільки в творчости Андреєва, але й у багатьох инших письменників. — При складній ситуації розвязки рятує все Америка...

Стилістична уподобленість (чого не відкидаю), моїх перших розділів і перших розділів „Жегулева“ могла виникнути в наслідок того, що Андреєв, описуючи Савицького-Жегульова, очевидно для кольориту свого твору черпав з тих джерел, що й і я, а саме: наші етнографічні матеріяли, а в тім і „Веселого Оповідача“ Б. Грінченка. Звідти повстало його невиразне:

— „Вы слышите?“..
— „Слышу, слышу“... (Цитую по памяти).

Це саме я взяв з первісного джерела, змінивши форму так, щоб з гумористичного змісту зробити драматичний:

— „Ви спите, куме Степане?“...
— „Ні, не сплю, куме Іване!“...
— „Ви чуєте, куме Степане?“...
— Чую.. чую, куме Іване!“...

У Грінченка:

— „Ви спите, куме Степане?“...
— „Спю, спю, куме Іване!“...

Та нарешті, як би такі „впливи“, про які говорить Білецький, справді позначилися на мому скороспілому творі, то хіба-ж це дає йому рацію в такий спосіб осуджувати, як от:

„Після „Отамана Зеленого“ якось тяжко вірити його авторови, що всі инші його твори — оповідання, поезії — особливо ліпші є оригінальні?“

Такий спосіб осуду, коли не вирішується судом офіційним, то бодай *судом чести*, але я хотів би сказати декілька слів про *впливи і наслідування взагалі*, що відомі не в одній тільки нашій літературі.

Не буду з приводу цього розводити довгих балачок, як рівнож обійду мовчанкою всякі „перелицьовання“, а зупинюся лише на деяких *дрібницях*.

Чи не є наслідуваннями Лесі Українки „Камінний Господар“ („Дон Жуан“ Байрона), „Лісова Квітка“ („Затоплений Дзвін“ Гавптмана), або Б. Брінченка „Ясні Зорі“ („Маруся Богуславка“ Куліша.) В російській літературі таких запозичань не перечислити, і досить буде згадати „Горе от ума“ Грібоєдова, аналогічність якої з комедією Молєра „Мізантроп“ більш ніж очевидна, Як плян будови комедії, розвиток акції в ній, загальний тон, стиль і положення дієвих осіб від початку до кінця Грібоєдової комедії, спільні комедії Молєра до того, що кінцевий монольог Чацького уявляє собою майже переклад такогож монольогу Мізантрона. Вистарчить згадати хоч би це:

Мізантроп: — Иду и можетъ быть найдется уголокъ, гдѣ можно честнымъ жить свободно...

Чацкій: — Иду искать по по свѣту, гдѣ оскорбленному есть чувству уголокъ.*) Запозичена від Молієра комедія Грібоєдова завдяки тому, що якраз була мистецько „пристосована“ до національного російського духу, набрала цілком оригінального змісту і не дорікав йому за це ні один російський критик. Навпаки! В. Бєлінський сказав так:

„Горе отъ ума“ имѣетъ великое значеніе и для нашей литературы, и для нашего общества“.**)

Білецький же заперечує Турянського і йому самому „стає навіть смішно“... Смішно, бо він якраз не згадує про місця, цитовані Турянським. При цій нагоді, він турбується думкою, як би то „виховувати наших молодих, що всеж таки подають надію на щось ліпше, поетів, письменників від такого характеру творчости“, як моя. — Чим це назвати? Безпристрастність, може? Але, чогож тоді так уперто зігноровано те все, що від душі і серця мого? Чогож тоді нарешті ця критика „сурмогралася“ по всіх кутках, ще задовго до появи? Що спричинилося до появи цеї критики, зрозуміє кождий, коли зверне увагу от хоч би на цю фразу:

„Автор де тільки може і як може реклямує себе, силкується все зробити, щоб доказати, що він письменник не аби який: Читаєш ріжні *малі* журнали, як „Русалка“ в. І. „Веселка“ всі випуски, „Стерні“ і скрізь бачиш якусь рекляму“..

„Безпристрастність“ критика очевидна! Очевидно також і те, що він умисно не хоче знати *великих* журналів, бо тоді мусів би також знати і те, що до тих *великих* журналів я прийшов перше нього, хоч дорога моя була дійсно *хрестна*, як і голготна є тепер моя праця.

Колиж шановний критик і справді хоче щиро працювати для добра нашого письменства, то передовсім йому треба стати справедливим у своїх осудах до всіх у рівній мірі. Будучи таким, він напевне у першу чергу звернув би увагу на самого себе, а тоді сказав би декому з наших молодих „модерністів“, на яких він покладає надії, що маскуватися під Ігоря Северяніна небезпечно, що писати „Гріх“ після Моісеєвого пятикнижія перекладі Ку-

*) В. Мартыновскій: „Русскіе Писатели“, томъ II, Тифлисъ 1908. Стр. 325.

**) Сочиненія В. Бѣлинскаго. Часть двѣнадцатая. Изданіе К. Солдатенкова и Н. Щепкина. Москва, 1862 г., стор. 337.

року в совітській Росії було 803 газети, в березні 382, а тепер їх лише 330. Серед газетних працьовників помічається безробіття.

Висилка інтелігенції.

„Ехо“ повідомляє, що вислані з совітської Росії письменники й учені виїзджають до Німеччини через Ковно.

Положення в совітській Росії.

Криянський, член чеської делегації професійних спілок до совітської Росії в соціяль-демократичнім часописі „Право ліду“ подає свої враження. Російські комуністи показують чужоземним делегатам завсігди тільки те, що справляє гарне враження, й висловлюють незадоволення, коли вони хотять бачити те, що на думку комуністів, не треба показувати. Але чеській делегації завдяки особистим звязкам вдалося побачити більше, ніж їм показували комуністи. Найбільше вразила чеську делегацію та ріжниця, яка є в економічному становищі між совітськими службашими й звичайними робітниками. Добре живеться в Росії лише совітській буржуазії, становище же робітників дуже сумне. Совітські тюрми переповнені. З політичних вязнів 6 проц. соціялістів і 15 проц. безпартійних робітників. На пролєтарят поміж політичними вязнями припадає три чверти. В совітських тюрмах в 1921 році було 73.194 арештованих. в камерах, призначених на 100 чоловік, пробувало 250—300 чол. Більшість арештованих пробуває під слідством.

Совітсько-французькі відносини.

„Чікаго Трібюн“ повідомляє, що совітський уряд запросив 50 великих французьких промисловців, які провадили до війни операції в Росії, приїхати до Москви й знову розпочати експльоатацію своїх підприємств.

Червоні маневри.

Реввоєнрада постановила в половині вересня улаштувати маневри червоної армії західнього і української військових округів. В них маневрах візьмуть участь всі червоні командири, які кінчили в минулому році академію генерального штабу.

Настрої в совітській Росії.

Чужоземний дипльомат, що пробув в Росії півроку, характеризує співробітникови „Русспресе“ сучасне становище в совітській Росії в таких рисах:

Найбільш характерне для життя й настроїв в совітській Росії в теперішній момент це та роспряжність, яка охопила ціле російське життя. Після трьох років безперестанного терору, які довелось пережити російським громадянинови, російські міста тепер одпочивають в повному розумінню цього слова. Це не означає, що террор припинився. Розстріли продовжуються, як і раніше. Повним темпом йде переслідування духовенства. Але багато з того, що раніш перебувало під пильним доглядом чрезвичайки, тепер від нього увільнено. Через те рядовому громадянинови життя видається лекшим й його єдиною турботою являється здобування грошей. Гроші в Росії — все. Від комунізму не лишилось й сліду. Найдорожчі товари, найвибагливійші речі знаходять в Росії попит й збут. В політичному відношенню людність цілком пасивна. Всі зайняті добуванням кавалка щоденного хліба. Чекають чуда, порятунку звідкись з-за кордону. Окрім комуністів, як й раніш зеднаних й зорганізованих ціла людність поділяється на спекулянтів, що хотять назбирати більше міліярдів й втекти за кордон й півголодних горожан.

Присилайте складки на пресовий фонд на ми. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

страйк друкарських складачів вже закінчився. Дня 14. ц. м. вийшли вже всі денники.

Пораженя армії Енвер Паші.

Аг. Вольфа доносить з Москви, що Енвер Паша відступає з поспіхом на схід. Полеву артилєрію захопили большевики.

Мобілізація в Югославії?

З Ліфилду доносять, що в Льондоні не одержано ще й до тепер вістки, про мниму мобілізацію югославянської армії.

Шеріо в Берліні.

До Берліна прибув б. міністр Шеріо, котрий відбув конференцію з представниками совітського уряду. Шеріо заявив представникам преси, що виїздить до Росії на окреме запрошення Леніна.

Справа охорони христіянських меншостей.

„Дейлі Телеграф“ доносить, що в Берліні зберуться на днях представники Англії і Зединених Держав, щоб радити над справою охорони христіянських меншостей.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Лева Матвєвича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“. в Раві Руській.

РІЖНІ ВІСТИ.

Вотум довіря для ірляндського уряду.

Рад. доносить з Ліфилду: Ірляндський парлямент підчас голосовання над політикою тимчасового національного уряду висказав вотум довіря для уряду 54 голосами проти 15.

Проти англійського мандату.

З Риму доносять, що палестинські Араби проголосили генеральний страйк, як дальший протест проти англійського мандату над Палестиною.

Закінчення страйку складачів у Відні.

ВБК. доносить з Відня, що

лїша справді таки гріх, що „Гуни“ Якова Савченка, надруковані у камянецькій „Україні“ в липні 1919 р., зовсім не є „Гуни“, а „Скити“ О. Блока і що, нарешті, „Озеро вітрів“ О. Слісаренко („На березі Кастальському“, 1919), написав далеко пізнійше, ніж напис в Євген й Тарасов („Зови Землі“, 1908 р.), а тому воно однаковий має початок і кінець.

О. Слісаренко:

„Я вірю в сни пророчі і озеро вітрів“.

Є. Тарасов:

„Я вѣрю въ сны пророчьи и озеро вѣтровъ“.

Міг би також де-що порадити п. Самовидцеви з „Волі“, що він мав би зробити зі своїм „Потоком-Богатиром“, до якого має претенсії А. К. Толстой.*)

Одночасно з тим зясував би одному старому поетові, що його популярна поезійка, яка скрашає собою навіть шкільні підручники, також не без запозичень (на жаль!) з тогож таки російського...

Але, щоби спромогтися на це все, критик сам мусить позбутися „запозичань“ з тогож таки (на жаль!) російського.**)

Робити закиди иншому, це значить, самому бути без них, чого критик очевидно не хоче розуміти. Не хочу розуміти його і я і то через те саме, що в його творчости не бачу нічого творчого, нічого того, що моглаб принести для критикуємих ним авторів справжня критика. Починаючи від рецензій на „Митусу“ і кінчаючи статтями про Тичину, він усе тримався „прописныхъ истинъ“ — коли не після підручника Смирновського, то після А. Белого.

Та це вже його справа. Полемізувати я не беруся і не хочу. Полєміка з такими критиками мусить бути зовсім не літературна. На літературу я маю свій погляд, який спільний поглядови Арцибашева.

„Литература истинная, как я ее понимаю, не полемизируетъ съ случайно подвернувшимся лоботрясомъ, которому дѣлать нечего и хочется убѣдить всѣхъ, что онъ очень уменъ“...

Яж працюю. Працюю так, на скільки дозволяють мені мої сили і обставини. Недостачі й помилки сам знаю. Також знаю, що не шляхом реклями, а шляхом довгої і впертої праці здобувається належне. — Моєюж відповіддю на всі закиди критики буде — „Трильогія Українського Визволення“...

1922 р. 10. вересня.

*) „Воля“. Відень, 1920 р. Т. 4. ч. 11. стор. 519., і „Полное Собр. Сочиненій Гр. А. К. Толстого. Т. II. С-Петербургъ, Изд. Стасюлевича, 1902 г., стор. 218.

**) А. Бѣлый: „Символизмъ“, метрика русской лирики. Пригадую во памяти, бо єдиний у Львові прим. на руках критика.

ТЕЛЄГРАМИ.

Становище Англії й Франції в справі Бл. Сходу.

Льондон. (ПАТ.) Авас. Загально думають, що париське і лондонське правительство є тепер згідні щодо конечности почати скорішу процедуру як венецька конференція для порішення справи Бл. Сходу. В звязи з цим, згідно з методами, які поручує Поанкаре, англ. амбасадор в Парижі згодився мабуть з Поанкаре і Сфорцою щодо прийняття загальної лінії становища союзних держав перед скликанням представників Туреччини і Греції. Думають, що це позволило би розглянути евентуальні бажання Югославії і ин. балканських держав.

Секретар Л. Джорджа в Женеві.

Женева (ПАТ.) Прибув тут нині приватний секретар Л. Джорджа сер Ґріґ і конферував з Бальфуром.

Грецька місія кинула Царгород.

Царгород (ПАТ.) Авас. Вчера кинула Царгород грецька військова місія, за вимкою одного старшини. Він останє і дальше.

Англійські пляни і турецькі націоналісти.

Цагород. (ПАТ.) Авас. Вістки з англійського жерела відносно мнимих плянів англійського правительства в справі Галіполі і невтральних стреф та англійські коментарі до цих вісток викликують велике невдоволення в націоналістичних кругах.Міродатна турецька особистість заявила, що замісць підбурювати французьку опінію, було би більше вказане скликати безпроволочно конференцію для управильнення справ, які тяжать над Европою і Туреччиною, головно питання розоруження проливів, над котрими контролю мав би Союз Народів. Було би легко осягнути такі основи договору, який вдоволяв би і Европу і Туреччину та забезпечував би справедливі домагання Туреччини щодо суверенности.

Проти унії Австрії з Італією.

Відень. (ПАТ.) На народніх зборах виголосив канцлер Зайпль обширне експозе в справі кредитової акції в користь Австрії. Д-р Бавер виступав остро проти фінансового пляну і проти митної унії Австрії з Італією.

Виїзд Л. Джорджа.

Льондон (ПАТ.) Райтер. Л. Джордж виїздить у второк або середу до Женеви.

Виїзд англійських військ.

Льондон (ПАТ.) Райтер. 15. вечером виїхав з Мальти до Царгорода батальон англійської піхоти. Решта військ у поготівлі. Тепер анг. війська в Царгороді виноситимуть 6 батальонів піхоти, 1 бригаду полевої артилєрії і 1 полк кінноти.

Болгарія концентрує війська.

Рим. (ПАТ.) Грецьке правительство заскочене концентрацією болгарських відділів на грецькій границі, звернулося до союзних держав з просьбою і інтервенцію.

Льондон. (ПАТ.) „Дейли Т.“ доносить з Атен: Грецьке правительство вислало до Румунії і Югославії запит, яке становище займуть ці держави в разі болгарського наступу.

Відозва.

По довших літах перша відозва „Української Захоронки“ у Львові. Колись перед війною суспільність опікувалась „Українською Захоронкою“. Ми могли, удержуючи діти, щей хату купити. Колиж прийшла війна, особливо українська, ми усунулися самі на останнє місце. Тоді головно треба було ратувати Україну. І станув Український Горожанський Комітет тим оборонцем і кормителем вязнів, інтернованих, викинених з хат, із служби і т. д. І станув У. Г. К. тим осередком, до якого плили усі жертви. А ми йому місце уступили — бо так треба було зробити. Виділ У. З. взяв на себе усю тяжку працю удержання захоронок. Не дасться описати, скільки журь і тяжкої праці вложив Виділ у сю інституцію. А сумою тої праці є то, що ми не марніли, а росли. Від мая 1919 р. по рік 1922 ми заложили пять нових захоронок.

Нині є їх одинайцять у Львові і на передмістях.

Великою допомогою були нам американські дари. Добродієви дітей Гуверови і Американцям належиться від нас сердечна подяка. А з львівського Комітету дуже прихильно відносився до нас Й. Чурук. За то „американки“, які з роду і дому говорять по польськи, так нам несли ту поміч, що ми рішилися з тим роком перейти на „власний хліб“. Ми знова здані на поміч української суспільности. Бо „сусіди“ нам не поможуть. Ось зразок їх помочи. Рада шкільна міська, непрошена нами, признала нам 50.000 мп. запомоги, на підвижку платні для одинайцять учительок на цілий рік, на справлення до одинайцять захоронок бібліотечок і инших шкільних приладів, на закупно образів Матери Божої Ченстоховської, портретів Костюшки, Гловацкого, Кілінского, Міцкевіча і т. д.

А ми, поминаючи принціпіяльні згляди, для яких ми такої помочи не приняли, обчисливши, що до самих портретів, ми мусіли би доложити поважну суму власного гроша. Та ми вложимо гріш Твій, Народе Український, у святу справу виховання Твоїх дітей, в національному і релігійному дусі, тому ми певні, що Український Нарід схоче і зможе піддержати нашу інституцію.

Український Нарід не позволить відійти з порожними руками тисячам дітей, в імени яких промовляє Виділ „Української Захоронки“.

Жертви слати до Товариства „Дністер“ книжка ч. 128. 24. II.

В неділю дня 17. вересня відбудеться у церквах збірка на користь „Української Захоронки“.

Виділ.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

„Сучасне мистецтво України".

Під таким заголовком поміщено в 10—11. р. „Нової України" (Прага 1. вересня 1922, ст. 29—35.) статтю п. Романа Донеця, з якої виймаємо більш характеристичні уступи:

„Мистецтво України (під більшевицьким ярмом) — це хаос. Це розкопане, зруйноване муравлисько, що безупинно кипить і кидається на всі боки, шукаючи нових стежок. І ця боротьба ведеться у всіх галузях мистецтва: в літературі, театрі, малярстві, музиці, скульптурі. Колись давно (до революції, а це вже так давно) мистці мали якийнебудь свій центр, прим. Київ. Там гуртувалися вони в явне чи таємне товариство, влаштовували мистецькі вечірки, читали свої твори, диспутували над ними, видавали і тим самим обєднували всіх „синів музи" в одну цілість".

„Зараз на Україні цього зовсім немає, як немає теж організації, яка гуртувалаб всіх мистців в одну цілість. Майже в кождому місті є „свої поети", які, крім своєї групи не визнають, або „криво" дивляться на поетів другого міста".

„Як що істнують поодинокі гуртки мистців, то в більшости літературні і театральні. Є вони в Харкові, Київі, Черкасах, Січеславі, Камянці, Умані, Полтаві, Золотоноші і других, навіть дрібних містечках. Але київська група дихає ненавистю на харківську, уманська на київську, камянецька на уманську, а харківська на усіх. І так в безконечність".

„Взагалі літературна „самостійність" тепер в моді".

„Головні причини цього хаосу такі:

1. Мистецтво на Україні переживає крізу. Воно на переломі двох віків: старого і нового. Старе мистецтво остаточно ще не вмерло, а нове не має стільки сили, щоб побороти його.

2. Незвичайно важкі матеріяльні умови заставляють людей думати тільки про хліб. Щоб зреалізувати це слово, треба сушити голову цілими тижнями, місяцями, роками. В сьогоднішних часах мистецтво це люксус, головно для тої категорії, що не носить почесної назви „казьонних". (Ці останні все таки забезпечені службою в державних установах.)

3. Централізацією московських большевиків строго переводженою на Україні, яка зруйнувала всі культурні інституції, видавництва і вбила приватну ініціятиву, а тим більше українську, а тепер і сама розвалилась.

4. Недостача мистецького, аполітичного центру, котрий гуртував би навколо себе мистецькі сили всіх напрямків, хочби тільки простим способом, як видання журналу".

Обговоривши стан літератури і театру на радянській Україні, пише автор далі:

„Що до малярства, то воно пішло теж дуже на ліво. В Київі працює Художня Академія, в Умані — Українська Художня Школа під проводом Якова Струхманчука. По деяких містах і селах є художні студії під керуванням добрих художників".

„У всіх галузях мистецтва все-таки яскраво помітно нові шляхи. Люде кривляться, лають і проклинають новаторів, але завернути чи спинити їх не має сили. Це стихія, що котиться нестримною лавою вперед. Шукання нових стежок в мистецтві помимо важких життєвих умов, продовжується, і до чого воно доведе, ще не відомо. В кожному разі можна певно сказати, що до старих форм в мистецтві, Україна більше не повернеться. Поки що довкола хаос, хлекіт, радість і роспач, але з цього хаосу можливо ще вирине ґеній, котрий залізною рукою вкаже новий шлях. І по ньому підуть нові покоління" (стаття д. Донеця писана в Харкові і Берліні, протягом липня 1922 р.)

Українська книжка на Волині.

Довга заборона на українське друковане слово на теренах Придніпрянської України в часі московської окупації викликала великий голод на українську книжку. Відновлення української самостійної державности разом з пробудженням національної свідомости серед широких мас—все це викликало великий попит на українську книжку. Й ми бачимо, що починаючи з 1917 р. виникає жвава продукція української книжки. Закладається сила видавництв—книгарень, засновуються газети й журнали, зявляється багато нових авторів й перекладчиків. Воєнна хуртовина, що шаліла на українських теренах, не могла спинити цього книжкового руху.

Українські автори й видавці пересовуючись за військом з Харкова, Катеринослава й Київа до Винниці, Камянця, а потім Львова, Відня, Берліну, Ляйпціга продовжували друкувати книжки. Припадкові книжки припадали на припадковий ринок, скупчувалися часто на обмеженім терені і т. д. Взагалі створився хаос в книжному ділі.

Та війна минула, терени України поділені ріжними кордонами, а витворений в часі війни хаос на українському книжному ринкові не минув ще й досі. Видруковані книжки, автори й видавці розділені на тих теренах нерівномірно й невідповідно. І так видрукувані видавництвами евакуованими з теренів Совітської України книжки на ці терени попасти не можуть й забивають ринки тих теренів, до яких мають доступ, себто Волини й Галичини. Та перш усього те, що розпочате цими видавництвами друкування книжок по певному програму та інерції продовжується далі. хоча й ринок, для якого книжки були призначені, став недоступним. Від цього дуже терплять терени Волині і Галичини, які не мають тих книжок, що потребується на місцевому ринкові. Словом створилося таке становище, що предложення не скоординоване з попитом. На цім дуже терпить ціла книжна справа. Бо з одного боку виникає небезпека банкротва для закордонних українських видавництв, а з другого боку згадані терени, а особливо Волинь, що не має власних видавництв, лишається без потрібних їй книжок.

Таким чином, в той час, як на Волині відчувається великий брак шкільних підручників, оповідань пристосованих для ширших мас, пєс для сільського театру, Наддніпрянських пісенників і т. и., закордонні видавництва спроваджують тут вагонами Винниченка твори, Павлусевича поезії, Крушельницького грубі інтелігентські романи, ріжні публіцистичні твори і т. д., а рівночасно тіж видавництва продовжують друкувати дорогі інтелігентські видання, як Берестейська Умова (вид. „Вернигори") і инші, які розійдуться на Волині хіба в сотні примірників та може сотня попаде нелеґально на В. Україну.

По за хаосом в українській видавничій справі на Волині дається відчути в значній мірі хаос і в продажі книжок. З відновленням, після війни, нормального життя тут на Волині повстало чимало українських книгарень. Здебільшого історія їх така, що місцева „Просвіта", або кооператив, діставши денебудь трохи в коміс українських книжок, розпочинали книжну торговлю. Коли справа потрохи розвивалася, то хто небудь з членів такої установи, більш енерґічний винайшов помешкання й утворював книгарню. Така книгарня, не маючи власного капіталу, в більшости животіла, перебиваючись на комісових книжках, які часто зовсім не відповідали ринкові. При тім книгарні ці зустрічали ще цілий ряд инших перешкод, що гальмували справу, а то саме при закупні товару, координації цін. Кожна така книгарня в котрому небудь з повітових міст Волині попадала часто в скрутне становище відшукуючи ті чи инші книжки, на які мала попит. Зносини з закордоном, де перебувають наддніпрянські видавництва, в змислі одержання звідти книжок, дуже утруднені. Передовсім цензура. Далі складний і дорогий транспорт. Нарешті й що саме головне — кожда з цих повітових книгарень, потребуючи для свого району невелику кількість кожної книжки, часто не могла її через це дістати безпосередньо від видавництв, які дрібних замовлень не приймали.

У Львові знов не всі книжки можна було дістати, а ті що й були, перейшовши через треті-четверті руки, виростали в ціні до кольосальних розмірів. При тім, як вище згадувалося ці книгарні потребували товару також і в кредит або на коміс, що на практиці зустрічало перешкоди, бо видавництво роздавши кільком книгарням в коміс книжки мало досить клопоту при розрахунках. Рівночасно й при продажі книжок по волинським книгарням повставали чималі перешкоди. Сидячи в глухій провінції й не завше маючи інформації про ціни на книжки, продавали їх по самим ріжноманітним цінам. І так денебудь в Корці можна було ту саму книжку купити в три рази дешевше ніж в Луцьку, в якій небудь сільський кооператив продавав книжки дешевше цін видавництва. Це вносило й вносить хаос в книжну торговлю. Збиває покупця, часто створює штучну й нездорову конкуренцію.

Зроблена була спроба сцентралізувати на Волині оптову книжну торговлю в Волинському Кооперативному Видавництві в м. Рівному, яке мало постачати волинські книгарні книжками. Але відсутність власного капіталу в цього видавництва і нефаховість його технічного персоналу, разом з иншими хибами спричинилися до його занепаду.

Закінчуючи оцю замітку беремо на себе сміливість висловити побажання, щоби українські видавництва в своїй діяльности стали ближче до життя і друкуючи книжки узгляднили також інтереси ринку, котрий є для них доступним зараз, що могло би причинитися до поліпшення економічного стану видавництв, а з другого боку задовольнило би потребу в відповідній книжці на місцях. Далі конечне необхідним є притягнення українського капіталу до фінансування книжної торговлі на Волині і нарешті, що до форм організації книжного ринку на Волині, то після нашої думки найбільш відповідним було би сцентралізування справи постачання волинських книгарень книжками при одній оптовій торговлі, що розпоряджала би відповідними засобами і людьми, і студіюючи ринок могла би скоординувати і упорядкувати волинський книжний ринок та своєчасно доставити на місце необхідні книжки.

С. Квасницький.

Ю. Сорель.

(Некрольоґ.)

Телеграф приніс звістку про смерть популярного французького діяча Сореля.

Сорель був видатною фіґурою на полі французького політичного життя. Його книжки знаходили багато читачів; його політичні виступи привабльовали загальну увагу. Популярність його імени виходила далеко за межі Франції.

Сталість політичних поглядів не була прикметою Сореля в його політичній діяльности. На початкові своєї письменницької карери він виступав як марксіст. Але захоплення ідеольогією Маркса тягнулось у нього не довго. Він виступив далі творцем теорії синдикалізму, того соціяльного руху, який знайшов таке велике поширення серед французького робітництва. Він був прихильником синдикалізму в його чистій формі й рішуче боровся з усякими тенденціями звернути робітничий рух на шлях політичної, парляментарної боротьби.

В останні роки Сорель відійшов від синдикалізму, але популярність його в Франції і Европі була передовсім звязана з формулованням ним ідей революційного синдикалізму.

Хроніка.

Михайло Голинський відомий уже українській публиці співак, відбувши успішне турне по більших містах Польщі, вибирається на дальші студії до Медіоляну. Зачуваємо, що наш співак відкинув пропозиції чужинецьких меценатів в переконанню, що найде їх серед рідного громадянства.

ГАЗЕТНИЙ АРХИВ. Осип Янкелович подарував свою величезну збірку газет „семінарови газетознавства та газетної практики" оснoваному при університеті в Берліні. Ця збірка, поруч з газетовим музеєм Форбенка в Аахені (теж в Німеччині) є найбільшим газетовим архивом, що містить в собі понад 50.000 примірників газет на ріжних мовах (понад сто). Крім того в ній є повні комплекти дуже рідких давніх газет, що мають історичне значіння. Між иншим вона містить в собі єдиний на всю Німеччину комплект бувшої „Нової Рейнської Газети", в якій співробітничали поет Фрайліґрат і славний німецький учений, основоположник наукового соціялізму — Карло Маркс. Є там ще також річний комплект одної з найзначнійших давніх берлінських газет, „Urwähler Zeitung", комплект за роки 1806, 1813, 1848. Ця збірка вкупі з недавно подарованими семінарови збірками Георга Швайцера творить основу до богатого жерела для вивчення газетної справи.

Бібліоґрафія.

„ВЕСЕЛКА". Літературний місячник. Ч. 4. Серпень 1922. М. Каліш. Польща. Ст. 32. 8⁰. Зміст: *А. Падолист*: Зазив. З тобою. *М. Грива*: У пінний плес. *І. Л-о*: Старе. *М. Осика*: Угодниче. *Ю. Дараган*: Вечір. Похід. *Довгаль*: Невідомому. *Б. Грінвальдт*: Хуртовина. В танку життя. *Е. Маланюк*: Лист. Закамяніла решта днів. *Л. Шиш*: Величний Храм Величних Дум. Десь далеко. *М. Селегій*: Хвилини. *А. Падолист*: Її безгріховність. *Б. Б.* Донька Баби Яги. Привіт. *М. Селегій*: Крилатая Дума. *М. Осика*: Тінь. *І. Л-о*: Глянула. *В. Конопацький*: Вони невинні. *І. Блакітний*: Із „Стрибога". *П. Загоруйко*: Зруйноване щастя. *М. Подоляк*: Вічне коло. *Д. Левський*: Дайте співу. *Е. Маланюк*: Павло Тичина. Бібліоґрафія. Хроніка. Графічні оздоби і малюнки артистів: *Петра Омельченка* та *Зубка-Мокієвського*.

Микола Мельник: УКРАЇНСЬКА НОМЕНКЛЯТУРА ВИСШИХ ГОСТИН. Збірник математ. природоп.

лікарської Секції Наук. Тов. ім. Шевченка. Том XXII. Львів, 1922. Ст. 356 вел. 8°.

„НОВА УКРАЇНА" Безпартійний двотижневик пром. культ. та економ. життя. Прага 1. вересня 1922. Ст. 56. 8°. Зміст: *М. Шаповал*: Нова Україна. *Е. Сакович*: Будучина залізниць. *В. Левинський*: Етика і соціялізм. *Р. Донець*: Сучасне мистецтво України. *С. Русова*: Освіта в Чехословацькій Республиці. Соціялістичний рух. Українське життя за кордоном. Серед книг і журналів. Книжки і журнали надіслані до редакції.

„СВІТ ДИТИНИ". Ілюстр. часопис для дітий. Львів 1—15. вересня 1922. ч. 17—18. Рік III. Ст. 225—240. Зміст: *К. Вільшенко*: Оговорені шкіл ворота. *К. Гриневичева*: Пчілка Шолуня. *М. Матвійчук*: Перша їзда. *М. Кокольський*: Чому дерева не говорять! На чім і чим писали люди в старині? (З ілюстраціями). *Р. Завадович*: Наш двлах. В саді. *М Магир*: Лис і блохи. *І. В Мигорський*: Зломана гордість. *О. Бабій*: Пригоди Богданчика-Пустунчика (З ілюстраціями *А. Манастирського*) *Ю К-ч*: Інтересні питання з царини чисел. *Р. Завадович*: Дзвони. *М. Підгірянка*: Ріки Уж і Турія. Наші читачі. *Богданко*: Дурний медвідь. *Л. Н. Толстой*: Лев і песик. Бабусі не мени-ни. Ребуси, загадки й шаради. Листування. Від Адміністрації.

„СІЧОВІ ВІСТИ" Письмо посвячене січовим справам, просвіті і науці. Львів, вересень 1922. Рік IV. ч. 4. Зміст: *П. Карманський*: Ви хотілиб спинить. *М. Степаненко*: Не випущу зброї. В імя завтрішнього дня. *М. Курах*: Михайло Земляк. Січова організація. Як улаштувати Січовий фестин? Перший Січовий фестин по світовій війні. Як Січ в Д стала правдивою Січею. Оповістки. Оголошення, ч 3. Львів, серпень 1922. Зміст: *В. Лебедова*: У Січи! Напасть. Не осоромім української землі! *О. П. Б.*: Січове весілля. До українського громадянства. Вільні вправи. *Б. Лепкий*: Два голоси Ми. Дещо про пожарні прилади. З січового руху. Оповістки. Оголошення.

С. Черкасенко: „ПОЧАТОК". Граматка до науки читання й письма. Вид. 4 Київ-Відень-Львів. Українське Акад. Вид. Тов. „Земля". Ст. 56. 8°.

Йогож: КОРОТКИЙ КУРС ПРАВОПИСУ, частина I. і II. Тогож Видавництва. Зг. 32+44. 8°.

Йогож: РІДНА ШКОЛА. Читанка Друга. Київ - Відень - Львів, 1922 р. Тогож Видавництва. Ст. 148. 8°.

Видавничий рух на радянській Україні.

Дорогою припадкової „Контрабанди" попали в наші руки такі видання, які появилися цього року на Радянській Україні:

С. Васильченко: „У ЖНИВА". Етюд з дитячого життя в одній дії. Вид. „Вукоспілки. Ст. 28. Київ 1922.

Йогож: ПЕТРУНЯ. Оповідання. Ст. 32. Київ. Вид. Київськ. Губсоюзу, Київ 1922.

Йогож: ПРО ЖИДКА МАРТИНА. Опов. Ст. 16. Вид. Київського Губсоюзу. Київ 1922.

„ГОЛОС ДРУКУ" Критично-бібліографічний часопис. Книга перша. Ст. 240. 8°. Державне Видавництво. Харків, 1922. Друковано 5.000 прим. Редакційна колегія: А. Приймешний (Приходько) М. Панченко, М. Годкевич.

Зміст: Замісць передмови. I. Статті та огляди (9—150). *А. Машкин*: Історичний процес та література, *Ан. Приходько*: Книжкова продукція на Україні за часи революції, *Тарас Воля*: Образотворче мистецтво як засіб агітації, *Хв. Таран*: До агітаційної літератури, *І. Айзеншток*: Habent sua fata, *В. Матовец*: Ріжні типи бібліотек та їхнє місце в бібліотечній мережі, *М. Годкевич*: Центральний бібліографічний відділ в 1921 р., *Ю. Ковалевський*: Теоретичні підстави бібліографічної класифікації, *В. Міяковський*: Друковання революційних відозв у друкарні Києво-Печерської Лаври в 1862 р., *О. Сперанський*: Огляд українських історичних журналів 1917—19 рр., *Йогож*: Огляд російських історичних журналів за 1917—20 рр. *М. Рава-Черкавський*: Огляд агітаційних видань в справі боротьби з бандитизмом, *Юр. Масютин*: Провінціяльна економічна преса на Україні. II. Рецензії (151—211). III. Хроніка (211—239).

С. Єфремов: КОЦЮБИНСЬКИЙ критично-біографічний нарис. Ст. 177. Вид. „Слово". Київ 1922.

Г. Косинка: НА ЗОЛОТИХ БОГІВ. Дрібні опов. Ст. 69. Вид. „Слово". Київ 1922.

А. Кримський: ПАЛЬМОВЕ ГИЛЛЯ. Екзотичні поезії Част. III. (1917—1920) Ст. 232. Вид. Тов. „Час". Київ 1922.

Я. Савченко: ЗЕМЛЯ. Збірка поезій. Житомир 1921. Ст. 76. Друковано 3000 прим.

Музичні твори:

1) *Лисенко*: БОЖЕ ВЕЛИКИЙ ЄДИНИЙ на мішаний хор аранжував *Ст. Людкевич*. Се є додаток до „Збірника літургічних і других церковних пісень", в якому, як звісно, цензура нової управи „Ставропігії" отсю молитву за Україну викреслила.

2) *Людкевич-Шевченко*: ЗА БАЙРАКОМ БАЙРАК, сольо барітонове з фортепяном.

Памятайте про пресовий фонд „ДІЛО"!

Жертви проситься слати до Крайового Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Діла".

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковано за статтю п. Мілени Лисякової п. з „Польські вибори, а українське жіноцтво".

— **Najdamacy podpalają.** Під таким заголовком нотує „Kurjer Poranny" кілька нових випадків підпалів на польських фільварках: В Ліску Королівським під Глиняна згоріло у фільварку кілька стирт збіжа. Того самого дня „chłopi hajdamacy" пробували підпалити двір в Розлужанах. Так само „Gazeta Codzienna" доносить: На фільварку в Журавци Українці підпалили збіже. Пожежа перенеслася на двірські будинки. Згоріло 2 стодоли, 2 шопи з рільничими машинами. Втрата виносить 100 міліонів. В Семках згорів двір. В Нежухові спалено 5 стирт вартости 40 міліонів. В Розложанах підложено огонь під стодоли. В Глинянах підпалено фільварок графа Потоцкого, але пожежу погашено. Ані одного виновника не арештовано.

— **Передвиборчі листівки.** В селі Бродки, пов. Львів, жандармерія силою приневолює селян підписувати якісь передвиборчі листи, побиваючи тяжко тих, хто ставить опір. Населення втікає в поле навіть в ночи, жандарми ловлять їх і знущаються над ними. Війт іменував Андрія Одного членом комісії, а коли він запротестував, то його арештовано. Підчас його неприсутности місцеві Поляки вибили в його хаті вікна. А другої ночи невідомі особи вибили вікна в домах тих кількох селян, які помагали жандармам силою стягати людей до передвиборчих списів.

— **Відгомони польсько-української війни.** Дня 14. вересня на лаві обжалуваних у львівському суді засів Петро Очеркевич із Сухої Волі б. підстаршина галицької армії. Акт обжаловання закидує йому такі „злочини", як ревізії в домі Опалінських і арештовання Поляків 1918 р. Обжалований боронився тим, що ревізії і арештовання переводив по наказу української влади. Мимо такого сильного аргументу, мимо прихильних зізнань свідків в користь обжалованого розправу проволікається в безконечність. Прокураторію заступав Ляндав, обжаловував суддя Гетінгер, боронив д-р Ганкевич. Такі розправи відбувалися минулого року майже що дня, а як бачимо і цего року вони ще незакінчені, хоч одинокою виною тисячів обжалованих було і є споведення наказу тодішної української влади.

— **Сидір Твердохліб фундує.** В Миколаєві явився ославлений редактор „Обнови" і співробітник „Рідного Краю" та „Хлопської Правди" Сидір Твердохліб. Їздить по селах, намовляє селян до виборів, урядує віча, а всім хто обіцює голосувати на нього, „фундує" горілку, ковбасу в шинку Ретіга. На ярмарках і в шинках веде свою агітацію і деморалізує селян за Юдин гріш. Своєю резиденцією обрав собі цей запроданець село Тростянець. Наше селянство повинно бути обережне і знаючи, з ким має до діла, відповідно зареагувати.

— **Само вбивство інваліда.** Дня 13. вересня поповнив самовбивство підчас їзди фіакром інвалід Марковський при вул. Янівській. Тяжко пораненого в голову самовбийника відвезено до лічниці. Причиною самовбивства недостача засобів до життя і праці.

— **Примусова позичка в Австрії.** Австрійський уряд оголосив високу примусову внутрішню позичку, для ратовання економічного стану держави. Позичка викликує невдоволення між населенням. Особливо селянство не хоче чути про позичку. В Австрії панують настрої аналогічні до наших, по проголошенню „даніни".

— **Скажений вовк.** До варшавських лічниць привезено 18 осіб покусаних скаженим вовком в селі Вілейка. Вовк вибіг з ліса до села, кидався на людей і кусав усіх, хто на дорозі йому навинувся. Одному селянинови удалося вовка застрілити.

— **Збірка в користь „Української Захоронки"** відбудеться в львівських церквах в неділю дня 17. ц. м. Просимо инші товариства і комітети, щоби в сей день здержалися від збірки. — Виділ. 1—1

— **З Кропарова.** Заходом забавового Кружка місцевої чит. „Просвіти" відбудуться перші осінні вечерниці в суботу дня 16. вересня ц. р. о год. 9. вечером. Вступ 300 марок. Гостям раді. 1—1

Вписи на всі степені вечірних доповнюючих приватних курсів промислових (для ремісничої молоді) відбуваються в днях 13—20 с. м. в канцелярії Управи хлопячої школи ім. Б. Грінченка при вул. Городецькій ч. 95. пополудниєм і пополудни в урядових годинах. Є громадянським обовязком кождого Українця промисловця вписати своїх терміаторів на сі курси і подбати, щоби як найбільше української ремісничої молоді згуртувати на сих курсах IX 3—5

— **Футра**, також уживані всякого рода продавайте або замовляйте лише в українській кушнірській фірмі Петра Карпяка Львів Куркова 11а. 452 9—10

— **Виставa збірки в. В. Пошанського** (українські килими, ікони) в Національному Музеєви, вул. Мохнацького 42, відчинена щодня від 10—2 год. за вступом 500 мп., каталог 200 мп. В неділю за вступом 1000 мп. з поясненнями кустоса і власника збірки. 6—?

— **Повіт Золочівщина!** Шкільний зізд відбудеться 18 вересня ц. р. о 12. год. в салі дому Шашкевича (Підвиїте). З огляду на вагу справ, які порушиться на зізді й на конечність порозуміння й вирішення їх повітовим зіздом численно, щоби вся інтелігенція й усе свідоме селянство візьме участь у зізді без огляду на запрошення. — *Стоппа на кружка УПТ*. 673 2—3

ЖЕРТВИ

Голодній Україні.

Гаї шляхх. Збірка: Дир. Гордиський Ол. Біла 5.000, с. Плесківці (о. Кочій Ст.) 5.500, с. Заруде (Мовчан Гнат) 4.000, с. Плотича мала 3.640, с. Іващів гор. 3.121 мп., 596 кг. збіжа, 10 кг. муки, 216 карбов., 110 К австр., Базар Павло (Драганівка) 2.000, с. Обаринці (Кривий Федь) 2.000, с. Янківці (Олійник Мих.) 1.350, по 1000 Заболотний Вас. Красівка, Стадник Мих. учит., Сидяга Мих. Красівка, Сосник Ксеня Висипівці, с. Іванів гор. 4 кг. круп греч., 6 бох. хліба с. Дичків (Омецінський Всл.) 67 кг. жита, с. Красівка (Сидяга Петро) 200 мп., 128 кг. збіжа, с. Острів (Соловій Ст.) 333.

Повіт. Коміт. в Стрию: Кооператива в Бережниці 10.000, громада Пчани (пов. Жидачів) 3.400 громада Любинці 2.500, збірка з Стинави нижної 1.452, Йосиф Косим аз Лисович 500.

Косів: Горбовий Роман 2.000, Горбовий М. 1.000, Горбовий Г. 500.

НАДІСЛАНЕ.

Очелікар Д-р Яків Зельцер Львів, вул. Фредра 7, повернув і ординує як звичайно. 679 3—1

ОПОВІСТКИ.

Повіт Золочівський Округ! Доводиться до відома всім інтересованим, що дня 15. вересня с. р. розпочинається правильна наука на I. році учит. семінарії і приготовному курсі до семінарійної матури. — Управа. 674 3—1

На двірочний підготовчий курс до семінарійної матури приймає до дня 20. вересня управа школи Шашкевича в Станиславові. Зголошення слати на адресу: Українська Книгарня, Станиславів, вулиця Собіского. 691а 1—2

ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знав би про місце пробування, життя або що сталося з моїм сином Олексою Абрамчуком с Юрка з Тисменицї пов. Товмач, літ 17, котрий підчас другої російської інвазії в 1915 з дому з російськими військами і до сей пори не давав про себе жадної відомости, зволить ласкаво подати відомість за певним винагородженням його батькови Юркови Абрамчукови замешкалому в Тисменниці п. Товмач. Закордонні часописи просяться о передрук сего пошукування. 635 2—2

Дрібні оголошення.

Доброго прикравача приймe шевська робітня Українських Інвалідів. — Зголошення: Львів, Софії 25. XXI. 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК.

Україна після революції.

Бувший керовник центрального статистичного управлення в Києві прид. С. Жилкин випустив брошуру „Україна в цифрах" (1913—1920). Книжка містить ряд цікавих даних, які характеризують ті зміни, які зайшли на Україні під час революції. Не спиняючись над правильністю висновків автора, опертих на совітській статистиці вартість якої що до певних цифер являється дуже сумнівною, зазначимо головнійші з його висновків.

Загальне число населення совітської України виносить 25,861.000 душ. В порівнанні з попередніми відносинами слід констатувати: а) Зріст відсотку міського населення: цей відсоток тепер виносить для міст 19, для сіл 81. б) Перевагу серед населення жінок перед мущинами: на 1000 мущин припадає 1140 жінок; по окремих губерніях ця перевага являється ще більше вражаючою, на Чернигівщині н. пр. на 1000 мущин орипадає 1260 жінок. Це явище безумовно являється безпосереднім наслідком війни й революції, події яких відбились негативно на збереженню більш активного мужеського населення. в) Неприятливий вплив цих факторів відбився на поділі населення по віку. В той час, як н. пр. в Київщині по перепису 1897 року на людей робочого припадало 42 прц., тепер там той відсоток виносить всього 31,8. г) Погіршення економічних умов й розвиток епідемічних недуг привели до збільшення смертности. Так в чернигівському повіті коли смертність 1915 року взяти за 100, то в 19р8 році вона доходить до 106, в 1919 р. до 128, в 1920 р. до 174. Що-до числа народжувань то це число піднявшись в 1918 р. в наслідок демобілізації й повороту війська з фронту в послідуючі роки постепенно падає. В тому самому чернигівському повіті, коло взяти число народжень 1915 року за 100, послідуючі роки дадуть такі цифри — 1916 р. — 79, 1917 р. — 65, 1918 р. 120, 1919 р. — 111, 1920 р. — 109.

Революція збільшила кількість землі, яка припадає у селян на одного їдуна: дореволюційна пересічна норма по цілій Україні на одного їдуна у селян — 0,97 десят. збільшилась на 0,58 дес. Це збільшення по окремих губерніях дуже нерівномірне. На Полтавщині додатково поступило на одного їдуна 0,34 дес., по Миколаївській губ. 1,22 дес., на Поділлі — 1,58. Загалом збільшення це являється більш значним в тих губерніях, де у селянина й перед революцією була більша кількість землі. Земельний фонд, який попав до рук селян, обробляється далеко не весь. Посівна площа 1921 року супроти навіть вже зменшеної посівної площі 1917 року являється зменшеною на 19 прц. На Київщині посівна площа за 1901—1910 рік й 1921 рік має такий вигляд (в тис. дес.):

Засіяно	1901—1910 рр.	1921 р.
озимого жита	432	284
озим. пшениці	338	148
ярової пшениці	19	?
ячменю	170	170
вівса	350	253
гречки	109	122
проса	176	105
картоплі	64	50
Разом	1658	1132

Коли навіть допустити, що площа ярової пшениці лишилась попередньою, то й тоді посівна площа 1921 року буде складати лише коло 70 прц. того простору, який засівався пересічно в роках 1901—1910. Такіж результати дає аналіз посівної площі й по инших українських губерніях. Наслідком зменшення посівної площі являється величезний недобір валового збору. Коли в довійськові часи Україна збирала за рік до міліярда пудів, но попередні обчислення совітської статистики двють для 1921 року цифру лише в 450 міл. пуд.

Такі висновки керовника совітської статистики про сучасний економічний стан України. Підкреслюємо, що, не зважаючи на їх песимістичність, ми маємо підстави уважати їх все таки занадто оптимістичними.

Економічна хроніка.

Урожай на Україні.

По даним совітської статистики на пятибальній оцінці на 1. липня 1922 року урожай на Україні був такий: озиме жито — 3, 2, озима пшениця — 2, 4, ярова пшениця — 3, 4, гречка — 3, 0, просо — 2, 9, ячмінь — 3, 5, овес — 3, 2, кукурудза 2, 6. Найгірше становище мало місце для засівів озимої пшениці на степовій Україні, які оцінювались — 2, 1.

Зріст цін на Україні.

На підставі совітських даних зріст цін на Україні за шість місяців листопад 1921, травень 1922 року уявляється так:

Зріст цін на перші дні:

	зерно	продук.	фабр.	пересічно
лист.	1	1	1	1
груд.	1,57	1,7	1,13	1,46
січ.	4,95	3,95	2,35	3,[illegible]5
лют.	10,6	9,2	4,4	7,2
бер.	18,2	15,8	8,5	12,2
квіт.	42	32,8	11	22,8
май	76	63	22	44

Сільсько-господарська кооперація на Україні:

По даним „Сільського Господаря" на 1. липня на правобережжі було 1500 сільсько господарських, переважно универсальних, товариств; що до союзів, то вони на Правобережжі поділялись так: райсоюзи — 55, молочарсоюзи 1, губсельюзи 3, разом 59. Останніми часами сільсько-господарська кооперація виявила зацікавлення цукровою промисловістю; нею взято в аренду пять цукроварень.

Кооперативна преса.

Київська філія Вукоспілки з 15 червня сього року почала випускать бюлетень київської філії Вукоспілки, який являється інформаційно провідним органом Правління спілки на Правобережжі. Цього часопису випущено три числа; з четвертого числа журнал перетворено в новий під назвою „Правобережний кооператор"; часопис виходить двічі на місяць в обємі 2—2 і пів аркушів.

Зріст дорожнечі в Німеччині.

Індекс дорожнечі, обрахований для цілої Німеччини на підставі цін всіх необхідних предметів утримання зріс в серпневі в відношенню до липня на 40,9%, зріст в липневі в порівнанню з червнем виносив 32,10; хвиля дорожнечі в початку вересня піднялась ще вище й можна думать, що вересневий індекс буде значно вищим від серпневого.

Хлібна кампанія в Румунії.

Рада міністрів виробила плян експортної хлібної кампанії. Дозволено вивозити всі хлібні продукти опріч пшениці й жита. Вироблено нові тарифи для хліба, які мусять виплачуватись золотом або чужою сильною валютою. Ця тарифна платня має піти на збудовання золотого запасу. Бесарабські хлібороби дуже занепокоєні наказом уряду про реквізицію хліба для експорту до Швайцарії і Франції на підставі договору з тими державами. В деяких повітах Бесарабії посуха пошкодила хліби. Нарада хліборобів постановила просити уряд, щоб половина реквізованого хлібу була лишена в Бесарабії для потреб пошкодженого населення.

Зріст дорожнечі в Польщі.

По підрахункам головного статистичного управлення кошти удержання робітничої родини з чотирох людий в Польщі за місяць серпень зросли на 15, 26 проц.

Урожай 1922 р. і стан засівів в Польщі

Головне статистичне управлення оголосило деякі дані про стан засівів і збір урожаю: приблизний середній урожай в кінці серпня на цілій території Польщі висловлювався в централях з одного гектара в слідуючих цифрах: картопля 131, 2, цукрові буряки 229, 7, просо 11, 0, гречка 8, 4, горох 9, 5, льон 5, 4, конопли 6, 7. З проц. всієї засіяної площі можна рахувати приблизно на слідуючий урожай: картоплі біля 28 міл. тон, що складає 167 проц. урожаю 1921 р. й цукрових буряків коло 7 і пів міл. тон, що складає 218 проц. урожаю 1921 р.

Українське Слово

Книжне і газетне видавництво
Сп з огр. відп.

Марок пол.

1. В. Андрієвський: **До характеристики українських правих партій.** Ст. 24 140·—
2. **В 60-роковини смерти Т. Шевченка** Стор. 32 . . . . 140·—
3. Бандурист. **Жах.** Стор. 32 140·—
4. Б. Лепкий. **Незабутні.** Літературні записи. Стор. 84 280·—
5. **Памяти Ів. Франка.** Ст. 32 140·—
6. В. Андрієвський. **З минулого.** Рік 1917 на Полтавщині. Стор. 158+212 . . . 1000·—
7. **Українська літературна мова й правопис.** Українська Академія Наук. Найголовн. правила укр. правоп. Е. Чикаленко. Про укр. літературну мову. Стор. 52. 210·—
8. Ів. Котляревський. **Енеїда.** Стор. XVI+208 . . . . 700·—
9. Іван Котляревський. **Наталка Полтавка. Москаль Чарівник і Ода до князя Куракіна.** Стор. 112 . . . . 420·—

10-12. Дмитро Дорошенко. — **Славянський світ в його минулому й сучасному.** 48 арк. друку. Енциклопедія славянознавства . . . . 2100·—

13. Володимир Леонтович. **Спомини утікача.** Стор. 154 . 550·—
14. Іван Герасимович. **Життя й відносини на Радянській Україні.** Стор. 104 . 280·—
15. Д-р Степан Томашівський. **Під колесами Історії.** Нариси й статті. Стор. 104 . . 350·—

16-17. Олекса Стороженко. — **Твори. Марко Проклятий і инші оповідання** . . . 1400·—

18. **Слово о полку Ігоревім.** Староукраїнська поема з XII. ст. в оригіналі і перекладах, із поясненнями Богдана Лепкого . . . . 700·—
19. Тарас Шевченко. **Кобзар.** Стор. XVI+312 великої вісімки в два стовпці. Розкішне іл. вид. . . . . 2100·—
20. Т. Шевченко. **Гайдамаки.** Розкішне видання з 8-ма вкладними іл. Стор. 100+VIII. обр. . . . . 1260·—

21-22. Тарас Шевченко. **Повісти (Артист, Музика і н.)** 1400·—

23. Тарас Шевченко. **Думки.** Вибір поезій. Стор. 32 16° 70·—
24. **Достойно есть** — Збірка статтей, присвяч. памяти Т. Шевченка. Стор. 24, 16° . . 70·—
25. Осип Федькович. **Вибір поезій.** Стор. 32, 16° . . . . 70·—
26. **Дещо про гроші.** Стор. 24 16° . . . . 70·—
27. **Рідне слово.** Збірка новель і оповідань українських авторів. Стор. 290, 8° . . . 1400·—
28. Пант. Куліш. **Твори.** Т. I. **Чорна Рада.** Стор. 240 . . 700·—
29. Пант. Куліш. **Твори.** Т. II **Повісті.** . . . . 700·—
30. Володимир Леонтович. **Хроніка родини Гречок.** Роман в 6 частинах . . . . . . 350·—
31. І. Герасимович. **Голод на Україні.** (друкується).

Струни. Антологія української поезії від найдавніщих до нинішних часів:

Том I. **Від найдавніщих часів до Івана Франка.** — Стор. VIII+248 вел. 8° . . 2000·—
Том II. **Від Франка до найновіщих часів.** — Стор. VI.I+240, вел. 8° . . . . . . 2000·—

470 3—4

„Ukrainske Slowo"
Buch- u. Zeitungsverlag G. m. b. H.
Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 11.

Гроші можна вносити в Bank Handlowy w Warszawie, з Konto „Ukrainske Slowo" Buch- u. Zeitungs-Verlag, G. m. b. H., Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 11., і просити цей банк, щоб він повідомив нас про одержання на наше конто цих грошей. Виж мусите так саме написати нам про внесення цих грошей до банку.

Ширіть наш часопис!

„ЕАСТ" збірні оголошення виконує успішно і дешево — Станиславів, Асника 1. Львів, Театинська 3.

Балтійсько-Американська Лінія

ОДИНОКА ПРАВИЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ БЕЗ ПЕРЕСІДКИ.

ДАНЦІҐ-НОВИЙ ЙОРК - - - - - ДАНЦІҐ-ГАЛІФАКС (Канада)
106 долярів (8 дол. за кожду голову) **(106 долярів)**

Централя: Варшава, вул. Маршалковська ч. 116.

Філії: СТАНИСЛАВІВ, вул. Сапіжинська ч. 10.
Августів, Довга 6.
Бялисток, Липова 17.
Барановичі, Віленська 10.
Бересть-Литовський, 3-Мая 27.
Гродно, Замкова 2.
Чижев.

Філії: ЛЬВІВ, вул. Косцюшка ч. 5.
Краків, Любіч 3.
Ковель, Луцька 126.
Люблин, Любартовська 18.
Вильно, Садова 7.
Рівне, Шосова 56.
Пинськ, Альбрестівська 65.

Кождий Реемігрант і Еміґрант, котрий хоче їхати прямо до Америки і Канади, без переїзду чужими краями, без переїздних віз, без митної ревізії аж до порту, хай їде лишень кораблями Б. А. Л.

Реемігрaнти, в котрих є навіть польсько-американські пашпорти неважні, можуть тепер **вертати** до Америки.

Еміґранти до Канади! Не треба ні афідавіту, ні грошей на показ.

Просимо звернутися до наших контор лично або листовно, а найточнійших пояснень уділиться Вам **безплатно.**

ЗАМІТКА! Нашим пасажирам переказуємо гроші без доплати від свояків в Америці.

ПРОСИМО ЗВЕРНУТИ УВАГУ на новоотворений маґазин сукна і блаватів

691 б 1—2

Вільгельма Гальперна

в СТАНИСЛАВОВІ, вул. 3-Мая 4.
(біля Українського Нар. Дому)

де можна купити найліпшого виробу заграничні сукна по дуже приступних цінах. Великий вибір сукна на костюми і плащі, полотна на біля і постіль, маркізети, фіранки, портієри, коци, хустки і т. п.

ЕЛЕҐАНТНІ І ТРЕВАЛІ

Капелюхи

є від

ІРЕ Д. ФІШ

СТАНИСЛАВІВ,
вул. Карпінського ч. 7

Перше Американське **ДЕНТИСТИЧНЕ - - - - - - - ЗАВЕДЕННЯ**

І. Вайнґартена

Дент.-техніка,

орд. від 9—6 **в Станиславові,** вул. **Липова 12.** — Телефон 518. II.

ВИКОНУЄ: американські корони і містки, найідеальнійші штучні зуби, без гумового піднебіння — ЩОКИ без пер спіральних а лишень при помочи тиснення воздуха дуже добре тримаються, при кусанню і бесіді зовсім не перешкаджають. Вириваня зубів без болю при помочи „Andrenal-ю". — Гостям з провінції і в наглих случаях виконується роботу протягом одного дня. Урядникам дається 20% знижки.

Спільника(ків) Українця з більшим капіталом шукає

Першорядна столярня Ю. ПАВЛОВА
в Станиславові, вул. Сапіжинська ч. 16.
до заложення столярської фабрики більших розмірів. — **Великий зиск!**

Не купуйте товару!

доки не оглянете цін в наших виставових вікнах!

Ціни подані є правдиві, а не брехливою реклямою.

Жакети вовн. ґімалая	7.500	Сукні шовк. тмик від	9.500
Жакети вовняні плащі	9.800	„ вовн. ґабардинові	17.500
Звиванки подвійні	4.400	Шляфроки фланелеві	8.500
Мужеські светери	3.500	Спідниці вовняні	4.500
Пледи гладкі	7.200	Блюзки білі реверса	5.300
Дитячі жакети	7.500	Шовкові жакети	42.000

Трикот шовковий подв. ширина — ріжні барви метер — 13.800
„ „ „ „ — в паси ріжні барви — мтр. — 11.200

Для гуртівників осібний відділ! 692 1—3

МАҐАЗИН новостий для Пань **МАННЕРА** ЛЬВІВ, Синктуська ч. 2.

САЛЬОН МОД О. БЕРЕЖНИЦЬКА

Львів, вул. Пекарська 47/1.
поручає на осінний сезон готові дамські капелюхи. Приймає всякого рода переробки. 618 5—5

Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав:

1) „Розумний і дурень" — Тобілевича, на 5 дій, ціна 900 мп.
2) „Нахмарило" — Грінченка, на 3 дії, ціна 800 мп.
3) „Не співайте півні — не вменшайте ночі" — Васильченка на 3 дії, ціна 700 мп.
4) „Як ковбаса та чарка — то минеться й сварка" — Старицького на 1 дію, ціна 600 мп. — Ціни без пересилки.

Замовляти на адресу:
В. Завадський Львів, Ринок 43/I.
690 Можна за післяплатою. 1—3

Повитуха Петульска

з 32-літною практикою поручається як здібна й практична акушерка.
Львів, Городецька ч. 26 I. поверх, ганок, на ліво. 639 2—2

Звісна першорядна українська цукорня
692 1—5

:: Данила Стецькова ::
при вул. Миколая 7.,
поручається українській Публиці.

КНИГАРНЯ

:: Ставропигійського Інститута ::
продає:

Церковний Устав на 1923 р.

злаждений д-ром Т. Мишковським.
689 **Ціна 500 мп.** 1—3

За редакцію відповідає Володимир Целевич.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10